

آیین‌نامه اعطای نشانهای دولتی

فصل اول - نشانها و شرایط اعطای آنها

ماده ۱- نشانهای دولتی (کشوری) که طبق مقررات این آیین‌نامه به افراد شایسته دریافت نشان اعم از اتباع جمهوری اسلامی ایران یا اتباع خارجی اعطا می‌شود به ترتیب تقدم عبارتند از:

الف - نشانهای عالی که به ترتیب ارجحیت به شرح زیر می‌باشند:

۱- انقلاب اسلامی

۲- استقلال

۳- آزادی

۴- جمهوری اسلامی

ب - نشانهای تخصصی که عبارتند از:

«دانش»، «پژوهش»، «لیاقت و مدیریت» و «عدالت»

ج - نشانهای عمومی، که عبارتند از:

«سازندگی»، «خدمت»، «کار و تولید»، «شجاعت»، «ایثار»، «تعلیم و تربیت»، «فرهنگ و هنر» و «ادب پارسی»

نشان «انقلاب اسلامی» به عنوان عالیترین نشان جمهوری اسلامی ایران مخصوص رئیس‌جمهور وقت است. سایر نشانها را رئیس‌جمهور به پیشنهاد وزرای ذیربط و تصویب هیأت وزیران، اعطا می‌نماید.

الف - نشانهای عالی

ماده ۲- نشان «انقلاب اسلامی» که برای هر دوره ریاست جمهوری یک عدد است و پس از تنفيذ حکم ریاست‌جمهوری، به وی تعلق می‌گیرد.

ماده ۳- نشان «استقلال» به کسانی اعطای می‌شود که با قبول مسئولیتهای مهم، تلاش همه جانبه در تبیین اصول و مواضع، ابتکارات شایان توجه در نیل به خودکفایی و استقلال در زمینه‌های مختلف، رهاندن نظام از خطرات احتمالی، کمک به اشاعه جهانی مبانی فکری انقلاب اسلامی و خدمات ارزنده دیگر در مقاطع حساس و سرنوشت‌ساز، برای به ثمر رساندن اهداف عالی نظام جمهوری اسلامی ایران نقش اساسی ایفا کرده‌اند.

ماده ۴- نشان «آزادی» به اشخاصی اعطا می‌شود که دارای یکی از نشانهای درجه یک عمومی یا تخصصی باشند و همچنان در جهت به ثمر رساندن اهداف مقدس نظام اسلامی ابراز شایستگی می‌نمایند.

تبصره - نشانهای «استقلال» و «آزادی» تنها دارای یک درجه می‌باشند، در هر دوره ریاست جمهوری از نشان استقلال حداکثر (۴) و از نشان آزادی حداکثر (۸) عدد اعطا می‌شود.

ماده ۵- نشان «جمهوری اسلامی» به رؤسا و دیگر مسئولان کشورهای خارجی، عالیترین مقام اجرایی سازمانهای بین‌المللی و یا شخصیت‌های برجسته فرهنگی، سیاسی، بین‌المللی که به یکی از جهات ذیل واجد شرایط شناخته شوند، اعطا می‌شود:

ماده ۵- نشان «جمهوری اسلامی» به رؤسا و دیگر مسئولان کشورهای خارجی، عالیترین مقام اجرایی سازمانهای بین‌المللی و یا شخصیت‌های برجسته فرهنگی، سیاسی، بین‌المللی که به یکی از جهات ذیل واجد شرایط شناخته شوند، اعطا می‌شود

:

۱- اعلاى كلمه اسلام و گسترش مبانی فکری انقلاب اسلامی

۲- دفاع از حقوق مستضعفان جهان

۳- اقدام به رهایی کشور خود از استعمار فرهنگی، اقتصادی و سیاسی

- ۴- حفظ و حراست کشور خود از تجاوز ابرقدرتها یا دست نشانندگان آنها.
- ۵- اکتساب آزادیهای اساسی و حقوق بشر برای مردم کشور خود
- ۶- حمایت‌های حساس و شایسته از مواضع ایران در صحنه‌های مهم بین‌المللی.
- ۷- اتخاذ مواضع ضد استکباری
- ۸- همکاری صمیمانه در ایجاد با توسعه روابط سالم بین جمهوری اسلامی ایران و کشور متبوع شخصیت مسئول .
- ۹- تلاش بی‌وقفه برای ایجاد صلح و امنیت و آسایش در جهان

ماده ۶- نشان «جمهوری اسلامی» دارای سه درجه است که با پیشنهاد وزیر امور خارجه و تصویب هیأت وزیران به شرح زیر به افراد واجد شرایط اعطا می‌شود :

- نشان درجه یک: رؤسای جمهور و نخست وزیران و شخصیت‌های همتران.
- نشان درجه دو: وزرا و شخصیت‌های همتران.
- نشان درجه سه : سفرا و شخصیت‌های همتران.

تبصره - تشخیص همترازی در مقامات هر کشور و سازمان‌های بین‌المللی مطابق قوانین کشور متبوع دریافت‌دارندگان نشان، انجام می‌گیرد.

ب - نشانهای تخصصی

ماده ۷- نشان «دانش» به افرادی اعطا می‌شود که به جهتی از جهات ذیل در ارتقای سطح علمی کشور تلاش چشمگیر و کم سابقه داشته باشند:

۱- ارائه تألیفات و آثار ارزشمند علمی

۲- تلاش و خدمت صادقانه، در جهت ارتقای سطح علمی دانش پژوهان از طبق تدریس در دانشگاههای کشور.

ماده ۸- نشان «پژوهش» به افرادی اعطا می‌شود که به جهتی از جهات ذیل منشأ ایجاد تحول اساسی یا خدمت کم‌سابقه شوند:

- ۱- عرضه شیوه‌ها و روشهای جدید تحقیق.
- ۲- مطالعات و تحقیقاتی که منشأ تغییر و تحول علمی باشد.
- ۳- یافتن شیوه‌های جدید تحقیق
- ۴- انتقال تحقیقات بنیادی به زمینه‌های کاربردی
- ۵- هر نوع ابداع، ابتکار، اختراع و اکتشاف مهم

ماده ۹- نشان «لیاقت و مدیریت» به افرادی اعطا می‌شود که در مدیریت با انجام فعالیتهای شایسته و کمک رسانی به محرومان و مستضعفان و یا بهره‌برداری صحیح از امکانات و با ارائه روشهای بدیع، موفقیت استثنایی کسب‌نمایند.

ماده ۱۰- نشان «عدالت» به کسانی اعطا می‌شود که به جهتی از جهات زیر در اجرای احکام و حدود الهی و برقراری حق و عدل در جامعه سهم مؤثر داشته‌اند و یا دارای سابقه قضایی و تقنینی شایسته باشند:

- ۱- کوشش در تدوین علمی و فنی قوانین
- ۲- سابقه درخشان در امر قضایا تقنین.
- ۳- دفاع از حق و عدل و احقاق حقوق مردم
- ۴- کشف و تعقیب جرایم.

قوه قضائیه از طریق وزیر دادگستری افراد واجد شرایط را به کمیسیون موضوع ماده (۲۲) معرفی می‌نماید تا به ترتیب مقرر اقدام کند.

ماده ۱۱- نشان «سازندگی» به منظور ارج نهادن به کوششهایی که در جهت سازندگی کشور انجام می‌پذیرد :

به افرادی اعطا می‌شود که در یکی از جهات ذیل تلاش چشمگیر داشته باشند:

- ۱- توسعه عمران و آبادی کشور به ویژه در نقاط محروم.
- ۲- بازسازی نقاط آسیب دیده از جنگ و حوادث
- ۳- ارائه طرحها و برنامه‌های موفق عمرانی
- ۴- افزایش کمی و کیفی محصولات که در رونق اقتصادی کشور نقش اساسی دارند.

ماده ۱۲- نشان «خدمت» به منظور تقدیر از خدمات انجام یافته در مسیر تحقق آرمانهای جمهوری اسلامی به افرادی اعطا می‌شود که در زمینه‌های زیر موفقیتی چشمگیر کسب کرده باشند:

- ۱- تلاش مستمر و صادقانه در انجام مسئولیتها و ارائه خدمات
- ۲- مدرسانی به اقشارت محروم و مستضعف

ماده ۱۳- نشان «کار و تولید» به اشخاصی اعطا می‌شود که در صنعت یا کشاورزی به نتایج قابل توجه در یکی از زمینه‌های زیر دست یافته باشند:

- ۱- افزایش توان تولید کشور از نظر کمی و کیفی
- ۲- استفاده مناسب از امکانات فنی و منابع اقتصادی.
- ۳- طراحی یا اجرای طرحهای مهم صنعتی و کشاورزی
- ۴- ابتکار و نوآوری در زمینه بهبود شیوه‌های کار و تولید و افزایش بهره‌وری .
- ۵- بالا بردن سطح دانش فنی و حرفه‌ای.
- ۶- ایجاد بهترین روابط اسلامی و انسانی در محیط کار.

ماده ۱۴- نشان «شجاعت» به افرادی اعطا می‌شود که به واسطه برخورداری از این خصیصه والای انسانی در جهتی از جهات ذیل موفق گردند:

۱- داوطلب شدن در انجام امور دشواری که برای کشور از حساسیت خاصی برخوردار است.

۲- پذیرفتن مأموریت‌های خطیر دولتی یا وظایف مهم اجتماعی که با خطرات احتمالی همراه هستند.

۳- استفاده بجا و شایسته از مجموعه نیروها و مهارت‌های بدنی در جهت نیل به هدفی والا.

ماده ۱۵- «نشان ایثار» به منظور تکریم این خصلت ارزنده، به افرادی اعطا می‌شود که به جهتی از جهات ذیل ممتاز شناخته شوند:

۱- جانبازی و از خود گذشتگی در راه اهداف و مقاصد مقدس نظام اسلامی

۲- تحمل خسارت‌های مادی برای ارائه خدمتی حساس و ضروری

۳- ممارست در نیکوکاری‌های مؤثر اجتماعی و بنیانگذاری نهادهای خیریه و تأسیس مؤسسات علمی و تحقیقاتی و آموزشی در جامعه

ماده ۱۶- نشان «تعلیم و تربیت» به منظور تأکید بر اهمیت فراگیری علم و ضرورت انتقال تربیت اسلامی در جامعه، به اشخاصی اعطا می‌شود که در امور ذیل ابراز لیاقت نموده باشند:

۱- توسعه و انتقال علم و دانش و فن و حرفه

۲- طراحی و اجرای شیوه‌های ابتکاری و موفق در امر تعلیم و تربیت.

۳- تلاش چشمگیر و موفقیت‌آمیز در مؤدب و متخلق نمودن تعلیم گیرندگان به آداب اسلامی و اخلاق پسندیده اجتماعی.

ماده ۱۷- نشان «فرهنگ و هنر» به کسانی اعطا می‌شود که فکر، ذوق و احساس خود را در راه بیان مفاهیم ارزشمند اسلامی - انسانی و اشاعه فرهنگ در یکی از جهات زیر به کار می‌گیرند.

- ۱- اشاعه فرهنگ غنی اسلامی و پیرایش جامعه از فرهنگ منحط بیگانه.
- ۲- گسترش مبانی نظری و استدلالی معارف مذهبی
- ۳- گسترش فرهنگ ملی و احیای سنتهای ارزشمند اجتماعی
- ۴- ابراز خلاقیت و عرضه آثار بدیع هنری یا ادبی
- ۵- بذل توجه خاص به میراثهای فرهنگی هنری، یا ادبی کشور، به گونه‌ای که در احیاء نگهداری و بهره‌برداری آن مؤثر باشد.
- ۶- معرفی، شرح تبیین، نقد و عرضه یکی از رشته‌های هنری یا ادبی در سطوح بین‌المللی.
- ۷- ابداع سبکی نو در یکی از رشته‌های هنری یا ادبی

ماده ۱۸- نشان «ادب پارسی» به افرادی تعلق می‌گیرد که در یکی از زمینه‌های زیر دارای ویژگی یا تلاش چشمگیر باشند:

- ۱- خلق آثار بدیع ادبی (اعم از نظم یا نثر)
- ۲- احیای ذخایر ادبی ایران از طریق تحلیل و یا عرضه مناسب آن آثار.
- ۳- معرفی ادیبان و سخنوران گذشته به نحوی که در توانایی و رسایی زبان و ادبیات فارسی مؤثر باشد.
- ۴- فراهم آوردن موجبات آشنایی مردم جهان با زبان و ادب فارسی

د - تعداد و مزایای نشانهای تخصصی و عمومی

ماده ۱۹- هر یک از نشانهای تخصصی و عمومی دارای سه درجه‌اند که در هر سال حداکثر به تعداد ذیل اعطا می‌شود :

- ۱- نشانهای تخصصی درجه یک برای هر مورد: حداکثر (۵) عدد
- ۲- نشانهای تخصصی درجه دو برای هر مورد: حداکثر (۱۰) عدد
- ۳- نشانهای تخصصی درجه سه برای هر مورد: حداکثر (۱۵) عدد
- ۴- نشانهای تخصصی درجه یک برای هر مورد: حداکثر (۳) عدد

۵- نشانهای تخصصی درجه سه برای هر مورد: حداکثر (۵) عدد

۶- نشانهای تخصصی درجه سه برای هر مورد: حداکثر (۷) عدد

ماده ۲۰- مزایای نشانهای تخصصی و عمومی به شرح زیر است:

۱- نشانهای تخصصی و عمومی درجه یک: یکصد سکه بهار آزادی.

۲- نشانهای تخصصی و عمومی درجه دو: پنجاه سکه بهار آزادی

۳- نشانهای تخصصی و عمومی درجه سه: سی سکه بهار آزادی

فصل دوم - کمیسیونهای بررسی پیشنهادها

ماده ۲۱- نشانهای «استقلال»، «آزادی» و «جمهوری اسلامی» و نشانهای تخصصی و عمومی به پیشنهاد هر یک از وزرا در کمیسیونهای موضوع مواد (۲۲) تا (۲۵) این آیین نامه که با مسئولیت دفتر اعطای نشانهای دولتی تشکیل می‌شود مورد بررسی قرار می‌گیرد. گزارش کمیسیونها پس از تأیید کمیسیون فرهنگی به هیأت دولت تقدیم می‌شود و نشانها پس از تصویب هیأت وزیران اعطا می‌گردد.

تبصره - عضویت در کمیسیونهای موضوع مواد (۲۲) تا (۲۵) این آیین نامه برای مدت سه سال می‌باشد و عضویت مجدد با رعایت مفاد مواد مربوط بلامانع است.

ماده ۲۲- کمیسیون بررسی پیشنهاد اعطای نشانهای «استقلال»، «آزادی» و «جمهوری اسلامی» و نشانهای تخصصی و نیز اعطای نشانهای «تعلیم و تربیت»، «فرهنگ و هنر» و «ادب پارسی» مرکب از اعضای زیر است:

۱- دو نفر از شخصیت‌های برجسته علمی (آموزشی و پژوهشی و فرهنگی کشور به انتخاب کمیسیون فرهنگی هیأت دولت

۲- سه نفر از اعضا پیوسته هر یک از فرهنگستانهای کشور به پیشنهاد آن فرهنگستانها و تأیید کمیسیون فرهنگی هیأت دولت

۳- یک نفر صاحب‌نظر در مدیریت به پیشنهاد کمیسیون رفاه اجتماعی هیأت دولت و یک نفر صاحب‌نظر در اقتصاد به پیشنهاد کمیسیون اقتصاد هیأت دولت.
۴- نماینده دستگاه ذیربط.

ماده ۲۳-ن کمیسیون بررسی پیشنهاد اعطای نشانهای «سازندگی» و «خدمت» مرکب از اعضای ذیل است:

۱- پنج نفر از کارشناسان برجسته در امور اجرایی به انتخاب کمیسیون اقتصاد هیأت دولت
۲- سه نفر از اعضای علمی و آموزشی به انتخاب کمیسیون فرهنگی هیأت دولت
۳- نماینده دستگاه ذیربط.

ماده ۲۴- کمیسیون بررسی پیشنهاد اعطای نشان «کار و تولید» مرکب از اعضای ذیل است:

۱- سه نفر از کارشناسان برجسته در امور کار و کارگری و صنعت و کشاورزی به انتخاب جلسه مشترک کمیسیونهای امور زیربنایی و صنعت و رفاه اجتماعی هیأت دولت.
۲- یک نفر از سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی به انتخاب کمیسیون فرهنگی هیأت دولت
۳- نماینده دستگاه ذیربط

ماده ۲۵- کمیسیون بررسی پیشنهاد اعطای نشانهای «ایثار» و «شجاعت» مرکب از اعضای ذیل است:

۱- سه نفر از کارشناسان برجسته، به انتخاب کمیسیون سیاسی، دفاعی هیأت دولت
۲- سه نفر از کارشناسان برجسته، به انتخاب کمیسیون رفاه اجتماعی هیأت دولت
۳- رئیس بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی

۴- نماینده دستگاه زیربند

فصل سوم - دفتر اعطای نشانهای دولتی و وظایف آن

ماده ۲۶- دفتر اعطای نشانهای دولتی مستقر در دفتر رئیس جمهوری مسئول هماهنگی امور مربوط به اعطای نشانها و اجرای این آیین نامه در بخش مربوط به وظایف دفتر است.

ماده ۲۷- وظایف دفتر اعطای نشانهای دولتی عبارتند از :

- ۱- انجام کلیه امور مربوط به طراحی، جنس، ساخت و نگهداری نشان
- ۲- دریافت پیشنهاد اعطای نشان از وزارتخانه‌های زیربند و تنظیم و تکمیل پرونده‌های مربوط و انجام مقدمات صدور حکم نشان و برگزاری مراسم رسمی
- ۳- پیگیری دعاوی مربوط به استفاده غیرمجاز از نشان و هر نوع جعل در آن.
- ۴- پرداخت مزایای نشان به دارندگان آنها، بر طبق این آیین نامه
- ۵- جمع‌آوری اطلاعات از وزارتخانه‌های زیربند در خصوص پیشنهاد استرداد نشان افرادی که شایستگی داشتن نشان را از دست می‌دهند و ایرانیانی که ترک تابعیت می‌نمایند و ارائه آنها به هیأت وزیران.
- ۶- تشکیل کمیسیونهای مذکور در این آیین نامه برای بررسی پیشنهاد اعطای نشانها

تبصره - شکل و جنس نشانها پس از تأیید رئیس جمهور، ابلاغ و به مورد اجرا گذاشته می‌شود.

ماده ۲۸- کلیه وزارتخانه‌ها مشخصات کامل فردی و شغلی دارندگان شرایط دریافت نشانهای «استقلال»، «آزادی» و «جمهوری اسلامی» و نیز کلیه نشانهای تخصصی و عمومی را با ذکر درجه و دلایل اعطای آن، حداکثر تا پایان خردادماه هر سال به دفتر اعطای نشانهای دولتی ارسال می‌نمایند.

مهلت مزبور برای سال ۱۳۶۹ تا پایان آذرماه می باشد.

ماده ۲۹- زمان اعطا و نحوه استفاده از نشانهای موضوع این آیین نامه و نیز چگونگی استفاده همزمان آنها و نشانهای خارجی در مراسم رسمی به موجب دستورالعملی خواهد بود که دفتر اعطای نشانهای دولتی تنظیم می نماید.

ماده ۳۰- نشان ایرانیانی که ترک تابعیت نمایند و افرادی که شایستگی داشتن نشان را از دست بدهند، به پیشنهاد وزیر ذیربط یا دفتر اعطای نشانهای دولتی و تصویب هیأت وزیران از درجه اعتبار ساقط می شود و افراد مزبور از مزایای موضوع این آیین نامه محروم خواهند شد.

تبصره - استرداد نشان توسط دفتر اعطای نشانهای دولتی انجام می گیرد. نشانهای اعطایی به خارجیان در صورتی که از درجه اعتبار ساقط شده باشند، مسترد شده تلقی و ملغی الاثر می گردد.